

Asia: VN/24783/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Pariisin pöytäkirjan täydentämisestä Suomen tasavallan hallituksen sekä Naton operaatioportaan johtoesikunnan ja Naton transformaatiojohtoportaan johtoesikunnan välillä tehdystä sopimuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Puolustusministeriö on pyytänyt Valtiokonttorilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Pariisin pöytäkirjan täydentämisestä Suomen tasavallan hallituksen sekä Naton operaatiojohtoportaan johtoesikunnan ja Naton transformaatiojohtoportaan johtoesikunnan välillä tehdystä sopimuksesta (jäljempänä täydentävä sopimus). Tästä syystä Valtiokonttori lausuu seuraavaa:

Vahingonkorvausvaatimusten käsittely

Valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettua lakia sovelletaan muun muassa kolmannen osapuolen esittämään korvausvaatimukseen, jonka Suomen valtio on sitoutunut käsittelemään Suomea sitovan joukkojen tai kansainvälisen sotilasesikunnan asemaa koskevan sopimuksen perusteella. Säännöksen perustelujen mukaan lain soveltamisalaan tehdyllä lisäyksellä viitataan muun muassa Nato SOFAan ja Pariisin pöytäkirjaan. Toimivaltainen viranomainen valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain soveltamisalaan kuuluvassa vahingonkorvaustoiminnassa on Valtiokonttori. Lain soveltamisalan piiriin eivät kuitenkaan kuulu vahingot, jotka ovat aiheutuneet kiinteistölle Puolustusvoimien toiminnasta johtuen. Valtiokonttorin ja Puolustusvoimien välistä toimivaltajakoa on tarkemmin käsitelty Nato SOFAa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 90/2023 vp).

Täydentävän sopimuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan liittokunnan esikunnan toiminnasta Suomessa oleville henkilöille tai omaisuudelle aiheutuneet vahingonkorvausvaatimukset on esitettävä, käsiteltävä, ratkaistava Nato SOFAn VIII artiklan ja Pariisin pöytäkirjan 6 artiklan

mukaisesti. Tämän lisäksi huomioon on otettava Nato SOFAn XV artiklassa, Pariisin pöytäkirjan 16 artiklassa ja täydentävän sopimuksen 11 artiklan 4 kohdassa määrätyt rajoitukset.

Täydentävän sopimuksen 10 artiklan 3 kohdan mukaan Suomi toimii strategisen johtoesikunnan pyynnöstä sen puolesta oikeudellisissa asioissa, joissa liittokunnan esikunta on osapuolena. Käytännössä kyseeseen voisivat tulla esimerkiksi sopimukseen tai palvelussuhteisiin perustuvat asiat, joissa Puolustusvoimat valvoisi liittokunnan etua puolustusvoimista annettuun lakiin ehdotetun uuden 34 a §:n perusteella. Esityksen perustelujen mukaan sovellettavaksi voisi tulla myös valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettu laki, jonka osalta toimivaltainen viranomainen on Valtiokonttori (s. 45).

Artiklan 2 kohdassa tuodaan ilmi Naton toiminnassa sovellettava itsevakuuttamisen periaate. Kohdan mukaan strategisella johtoesikunnalla on oikeus itse-vakuuttamiseen vastuiden varalta. Tästä seuraa, että sen virka-ajoneuvot on vapautettu liikennevakuutuslaissa (460/2016) säädetyistä vakuuttamisvelvollisuuksista.

Suomi vastaa liikennevakuutuslain 32 § 2 momentin perusteella liikennevahingosta silloin, kun ajoneuvon omistaja tai haltija on vahingon sattuessa Suomen valtio eikä ajoneuvolle ole otettu liikennevakuutusta, ja silloin, kun Suomen valtio on sitoutunut korvaamaan toisen valtion omistaman ajoneuvon aiheuttaman vahingon. Suomen valtio on Nato SOFalla ja Pariisin pöytäkirjalla sitoutunut liikennevakuutuslaissa tarkoitetulla tavalla käsittelemään ja korvaamaan myös Naton toimielimen vakuuttamattoman ajoneuvon Suomessa aiheuttaman vahingon. Suomen valtion vastattavaksi kuuluvien ajoneuvojen liikennevakuutusturvan toimeenpanosta huolehtii Valtiokonttori.

Artiklan 3 kohdan mukaan liittokunnan esikunnan pyynnöstä Suomi käsittelee ja ratkaisee sopimukseen perustuvat vahingonkorvausvaatimukset, edellyttäen, että näissä sopimuksissa sovelletaan Suomen lainsäädäntöä.

Valtiokonttori pitää perusteltuna, että Pääesikunta toimisi sopimuksen 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuna vahingonkorvausasioiden yhteystahona.

Tiedonsaantioikeudet

Luonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain (332/2019) 4 luvun 29 §:ää. Ehdotuksen mukaan Puolustusvoimat saisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa välttämättömiä henkilötietoja Rajavartiolaitokselle, Poliisille, Tullille, Maahanmuuttovirastolle, Liikenne- ja viestintävirastolle sekä Verohallinnolle silloin, kun on kysymys

kyseisten viranomaisten joukkojen asemaa tai sotilasesikuntien asemaa koskevista valtiosopimuksista johtuvien velvoitteiden toimeenpanosta.

Valtiokonttori toteaa, että sillä on Valtiokonttorista annetun lain (305/1991) 2 d §:n mukaan oikeus saada valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain (978/2014) nojalla käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi tai valtion edun valvomiseksi välttämättömät asiakirjat ja tiedot siltä valtion viranomaiselta, jonka toimintaan korvausvaatimus liittyy. Koska Valtiokonttorin ja Puolustusvoimien välillä toimivalta edellä mainittuihin valtiosopimuksiin perustuvien vahingonkorvausasioiden käsittelyssä on jaettu ja Puolustusvoimat toimii esityksen mukaan vahingonkorvausasioiden yhteyspisteinä, Valtiokonttori esittää, että tietojen luovutusta koskevaan säännökseen lisätään myös Valtiokonttori. Liittokunnan tai sotilasesikuntien toimintaan liittyvien vahinkotapausten ja mm. sopimukseen perustuvan raportointivelvoitteen täyttäminen edellyttää tietojenvaihtoa Puolustusvoimien ja Valtiokonttorin välillä myös laajemmin kuin yksittäisen vahingonkorvausasian ratkaisemiseen liittyen.

Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa arvioidaan, että täydentävän sopimuksen vahingonkorvausta koskevilla määräyksillä ei ole sellaisenaan suoria taloudellisia vaikutuksia. Samalla kuitenkin todetaan, että sopimuksen soveltamistilanteiden määrä ja liittokunnan esikunnan toiminnan laajuus ovat suoraan yhteydessä vahinkoilmoitusten määrään sekä tarvittaviin lisäresursseihin ja korvausmenomäärärahoihin. Vahingonkorvauksiin liittyvien taloudellisten vaikutusten, mahdollisten lisäresurssitarpeiden ja korvausmenomäärärahojen osalta viitataan Nato SOFAn ja Pariisin pöytäkirjan voimaansaattamisen yhteydessä esitettyyn Nato SOFA VIII artiklan vaikutuksista (HE 90/2023 vp) ja todetaan, että täydentävästä sopimuksesta aiheutuvia välillisiä taloudellisia vaikutuksia ja lisäresurssitarpeita pystytään arvioimaan tarkemmin vasta sopimuksen soveltamiskäytännön myötä.

Valtiokonttori tuo esiin, että puolustusyhteistyöhön liittyvä yksittäinenkin korvaus voi pääomittamisen myötä muodostua huomattavan korkeaksi. Tästä syystä Valtiokonttori pitää tärkeänä, että Valtiokonttorille puolustusyhteistyöstä aiheutuvaan korvausmenon lisäykseen varaudutaan vuosittain riittävällä korvausmenomäärärahalla ja tarvittaessa lisätalousarviomenettelyllä.

Valtiokonttori myös toteaa, että esitysluonnoksessa esitetyillä ehdotuksilla ajoneuvojen määrittelyyn, rekisteröintiin tai maahantuontiin taikka sopimuksessa ehdotetuilla vapautuksilla ja poikkeuksilla ei sinänsä olisi vaikutusta liikennevakuutuslain sovellettavuuteen mahdollisissa vahinkotapahtumissa. On kuitenkin mahdollista, että Valtiokonttorin maksamien liikennevahinkojen määrä tulee nousemaan, millä puolestaan on vaikutusta myös Puolustusvoimilta veloitettavien liikennevakuutusmaksujen määrään.

Korvausjohtaja

Sanna Esterinen

Lakiasianpäällikkö

Noora Allenius

Järveläinen Katja
Valtiokonttori